

УДК 334.7:631.11:346.12

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О. Агрес, здобувач

Львівський національний аграрний університет

Ключові слова: аграрна економіка, ефективність, організаційно-правова форма, особисте селянське господарство, сільськогосподарське підприємство, результати господарювання, реформування.

У результаті реалізації аграрної реформи в нашій країні утворено нові форми недержавних сільськогосподарських підприємств – господарські товариства, приватні підприємства, фермерські господарства, сільськогосподарські виробничі кооперативи. Їх створення – складова інституційних змін в аграрній економіці, які мають призвести до створення в сільському господарстві цивілізованих ринкових відносин, підвищення ефективності її функціонування.

Постановка проблеми. Важливою є думка академіка О. Онищенка про те, що базовими інститутами соціально-економічної системи господарювання слід вважати форми власності, а також притаманні їм системи відносин і організаційно-правові форми господарювання. Другі є похідними від перших. Кожна організаційно-правова форма відрізняється від інших системою реалізації відносин власності, зумовленою суттю форми власності. Одна й та сама форма власності може реалізуватись у різних організаційно-правових формах господарювання [2].

Формування нових організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств було розпочато після видання Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 3 грудня 1999 року. Прийняття цього Указу було логічним завершенням процесу надання вітчизняному аграрному законодавству європейських норм, а також процесу врегулювання майнових і земельних відносин у сільському господарстві. Результатом виконання основних положень Указу було реформування колишніх колективних сільськогосподарських підприємств, остаточно деколективізація сільськогосподарського виробництва.

Процес реформування агропромислового комплексу в Україні зумовив значну різноманітність організаційно-правових форм ведення сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові аспекти проблемного характеру щодо процесів і результатів реформування аграрної економіки та трансформації, розвитку організаційно-правових форм господарювання та їх ефективності в цій сфері досить ґрунтовно розглядають у працях В. Андрійчук, П. Березівський, В. Галанець, П. Гарасим, Ф. Горбонос, Ю. Губені, С. Дем'яненко, П. Макаренко, Л. Михайлова, Л. Молдаван, С. Онисько, М. Павлишенко, Р. Славюка, Г. Черевко, Д. Шеленко, М. Шульський. Проте результати

опрацювання їх наукового доробку вказують на те, що на сьогодні ще залишаються невирішеними теоретичні, методологічні, методичні й практичні питання, пов'язані з окремими аспектами функціонування різних організаційно-правових форм господарювання в АПК [3].

Постановка завдання. Мета наших досліджень – розглянути розвиток організаційно-правових форм господарювання Львівської області.

Виклад основного матеріалу. Організаційно-правова форма аграрного виробництва – це економічно відокремлений і господарськи самостійний юридично визнаний вид організації виробничої діяльності, характерний змістом використання певної форми власності та відповідними економічними взаємовідносинами, способами здійснення виробництва та його структурою [1].

Розвиток форм господарювання впливає з теоретичної сутності цього економічного явища. Будь-яка господарська система має складові, які утворюють сукупність її господарських формувань. Сільськогосподарську продукцію виробляють різні господарські формування, які різняться за формою власності на засоби виробництва та вироблену продукцію, за розмірами, розміщенням, організацією виробництва і праці. На підставі наведених ознак господарські формування за відношенням до виробництва продукції поділяють на первинні й вторинні.

До первинної ланки належать підприємства та організації, які безпосередньо виробляють і реалізують продукцію. Їх можна поділити на чотири типи підприємств: ті, які працюють на землі й виробляють продукцію рослинництва і тваринництва; з переробки сільськогосподарської продукції; виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки; зберігання і реалізації продукції.

До вторинної ланки можна віднести виробничо-управлінські формування, що створюються на основі об'єднання або кооперування підприємств і організацій первинної ланки. Із наведених формувань складається господарська система, яка забезпечує виробництво та переробку сільськогосподарської продукції, а також доставку її до споживача.

У первинній ланці господарських формувань слід зосередитися найважливішому й найвизначальнішому напрямі – виробництві сільськогосподарської продукції. Донедавна воно ґрунтувалось на двох формах господарювання, які різняться відносинами власності на засоби виробництва, землю, вироблену продукцію, а також організацією праці.

Друга форма господарювання ґрунтувалась на індивідуальній або сімейній праці, особистій власності на засоби виробництва, майно і продукцію, а земля була у користуванні господарів. Вона охоплює особисті підсобні господарства населення, присадибні, дачні, садові та городні ділянки [4].

На 1 січня 2008 року кількість суб'єктів Державного реєстру за організаційно-правовими формами господарювання Львівської області є такою: фермерські господарства – 1514, товариство з обмеженою відповідальністю – 638, приватне підприємство – 519, колективне підприємство – 114, відповідно на 1

жовтня цього ж року кількість фермерських господарств становила 725, приватних підприємств – 288, Товариств з обмеженою відповідальністю – 578 (згідно з цим Єдиним державним реєстром підприємств і організацій). З вищенаведеного можна дійти висновку, що кількість перелічених форм господарювання Львівської області помітно зменшується. Але найпоширенішою організаційно-правовою формою господарювання в сільському господарстві Львівської області є дрібні особисті селянські господарства, де виробляють майже 90% валової продукції усіх категорій господарств. Питома вага сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств залишається у край низькою.

Висновки. Беручи до уваги дані Єдиного державного реєстру, ми бачимо, що кількість підприємств, які працюють у сільськогосподарській сфері, значно зменшилась порівняно з 1 січня й 1 жовтня 2008 року. Сучасна структура сільськогосподарського виробництва, співвідношення різних організаційно-правових форм господарювання сформувалися під впливом тих політичних, соціальних, економічних процесів, які відбувалися в умовах становлення держави. Із зміною соціально-економічної ситуації виникла потреба в удосконаленні виробничої структури сільського господарства, стимулюванні розвитку сільськогосподарського підприємства як основного чинника підтримання продовольчої безпеки країни. Для стимулювання розвитку організаційно-правових форм держава повинна забезпечувати їх фінансово, забезпечуючи їх безперерійною діяльністю.

Бібліографічний список

1. Бучко І. Є. Ефективність господарювання аграрних підприємств різних організаційно-правових форм : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / І. Є. Бучко. – Львів, 2008. – 20 с.
2. Лазуткіна С. С. Державне регулювання діяльності аграрних підприємств на продовольчому ринку / С. С. Лазуткіна // Агросвіт. – 2008. – № 10.
3. Мармуль Л. О. Підвищення дохідності фермерських господарств / Л. О. Мармуль // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 74-79.
4. Месель-Веселяк В. Я. Реформування аграрного виробництва : навч. посіб. / В. Я. Месель-Веселяк. – К. : Ін-т. агр. ек. УААН, 1999. – 272 с.
5. Онисько С. М. Ефективність сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм : монографія / С. М. Онисько, Н. Л. Лавренюк. – Львів : Українські технології, 2005. – 146 с.

Агрес О. Развитие организационно-правовых форм Львовской области

В результате реализации аграрной реформы в нашей стране образованы новые формы негосударственных сельскохозяйственных предприятий – хозяйственные общества, частные предприятия, фермерские хозяйства, сельскохозяйственные производственные кооперативы. Их создание стало составной частью институциональных изменений в аграрной экономике, которые должны привести к созданию в сельском хозяйстве цивилизованных рыночных отношений, повышение эффективности ее функционирования.

Ключевые слова: аграрная экономика, эффективность, организационно-правовая форма, личное крестьянское хозяйство, сельскохозяйственное предприятие, результаты хозяйствования, реформирование.

Ahres O. Development of legal forms of management of Lviv region

As a result of realization of agrarian reform the new forms of unstate agricultural enterprises – economic societies, private enterprises, farmer economies, agricultural production cooperative stores are formed in our country. Their creation became component part of instituciynikh changes in an agrarian economy, which must result in creation in agriculture of the civilized market relations, increase of efficiency of its functioning.

Key words: agrarian economy, efficiency, legal form, personal peasant economy, agricultural enterprise, results of menage, reformation.